

Hvad er imperialisme og neo-kolonialisme? – et historisk overblik

af Jakob Fihl-Jensen

5 Med de nye opdagelser i slutningen af 1400-tallet og koloniseringen af Amerika overtog Europa førerpositionen som verdens dominerende kontinent. Det var en position, der holdt frem til midten af 1900-tallet, da den kolde krig startede efter 2. verdenskrig og konflikten mellem de to supermagter, USA og USSR, blev omdrejningspunktet for international politik.

10 I den europæiske historie forbinder man imperialismen med perioden 1880-1914. I denne periode fortsatte de europæiske lande deres ekspansion (det vil sige udvidelse af deres interesseområde). De vendte sig mod Afrika og satte en tyk streg under, at de europæiske lande havde det totale herredømme i verden både teknologisk og økonomisk.

15 Interessen fra europæiske stormagter som Storbritannien, Frankrig, Tyskland og Belgien var at få adgang til ressourcer og markeder i de afrikanske lande. Det udspillede sig som et kapløb mellem dem og ved flere lejligheder kom det også til sammenstød. Før 1880 var kun en lille del af Afrika under europæisk kontrol, men ved udbruddet af 1. verdenskrig i 1914 var stort set hele kontinentet koloniseret af europæiske lande.

20 For mange af de involverede lande var det bestemt ikke nogen god forretning. Men man var drevet af motivationen for at komme først og til at være konkurrencedygtig. Men det var dyrt at have en hær stående i Afrika, der skulle beskytte nationens handelskompagnier.

25 Perioden 1914-1945 var en turbulent tid i den europæiske historie, som var præget af to verdenskrige. Da anden verdenskrig sluttede i 1945, havde lande som Storbritannien og Frankrig mistet deres status som stormagter. Herefter begyndte en afkolonisering af de afrikanske lande, der fik status som selvstændige nationer og fik selvbestemmelse efter at have været kolonier under europæisk kontrol. Storbritannien mistede i øvrigt også deres status som kolonimagt i andre dele af verden, fx i Indien, der fik sin selvstændighed i 1947.

35 Siden 1960'erne, hvor de fleste afrikanske lande fik deres selvstændighed har de kæmpet med at finde deres position i verden økonomisk, politisk, kulturelt. De afrikanske lande er stadig langt efter Europa, USA og dele af Asien, når det fx drejer sig om at kunne konkurrere på et internationalt marked.

40 Afrika er fuld af ressourcer (olie, ædelstene, mineraler etc.), men det er i de fleste tilfælde europæiske og amerikanske virksomheder, der udnytter disse ressourcer. Lad os tage et af de grovere eksempler på dette forhold: For at kunne producere smartphones og laptops bruger elektronik-giganter som Apple og Samsung råstoffet coltan. Der er en rigelig naturlig forekomst af dette råstof i det afrikanske land Congo. Her arbejder congolesere under barske forhold i coltan-miner, som elektronikgiganter i Asien, USA og Europa har fordelagtige aftaler med. Mange af de afrikanske lande mangler simpelthen den fornødne infrastruktur og højtuddannede arbejdsstyrke til selv

45 at drage fordel af deres værdier. Hertil kommer de ekstremt ustabile politiske
strukturer, der dominerer i Afrika. Det har i vid udstrækning vist sig stort set umuligt for
de afrikanske lande at opbygge stabile demokratier. Man kan derfor med en vis ret sige,
at selvom imperialismen som en fase i europæisk historie er slut, så ser vi stadig
50 konsekvenserne af den i form af nogle meget skæve globale økonomiske strukturer i
dag.

Hvis vi vender blikket mod fodboldens verden, så kan man også her se, at udviklingen i
den globale arbejdsdeling må siges at være til stor ulempe for de afrikanske lande. Den
markedsstyrede internationale fodbold er big business og den er styret af de
55 europæiske klubber, der drager fordel af de afrikanske ressourcer i form af ekstremt
talentfulde fodboldspillere.

Så når man bruger et begreb som neo-kolonialisme (man kunne også kalde det neo-
imperialisme), så refererer det altså til, at en aktør (stat eller stor virksomhed) udnytter
60 en økonomisk, teknologisk eller politisk ulighed til egne formål – fx ved at tage ejerskab
over ressourcer i et andet land.

I løbet af vinteren 2017-18 kommenterede en række spillere med afrikansk baggrund en
situation i Libyen, hvor menneskesmuglere handlede med desperate migranter, der var
65 strandet i det nordlige Afrika på deres flugt til Europa. På sociale medier viste disse
afrikanske spillere eller franske spillere med afrikansk baggrund deres sympati for de
mennesker, der blev handlet som slaver. Det var spillere som Paul Pogba, Souleymane
Diarra og Cheick Doukouré. Paul Pogba fejrede en scoring mod Newcastle med armene
løftet og hænderne krydset for at efterligne en mand i lænker. Cheick Doukouré bar i en
70 kamp i den spanske liga en t-shirt under kamptrøjen med teksten: "Outside of football,
I am not for sale." Den svenske fodboldspiller Tobias Sana (f. 1989 af svensk mor og far
fra Burkina Faso) spiller i AGF. Han har også i Superligaen fejret sine scoringer med
samme gestus som Pogba.

75 Spillerne kommenterede moderne slavehandel, der ikke umiddelbart havde noget med
fodboldverdenen at gøre. Men det er dog umuligt at se bort fra den historiske kontekst,
når højt profilerede fodboldspillere med afrikansk baggrund så tydeligt engagerer sig i
debatten om moderne slavehandel i 2018.